

MISTRIJA IZ ELČA – HEKTOR KAMARA SEMPERE

Profesor Hektor Kamara Sempere je specijalista za katalonsku religioznu književnost srednjeg veka i član je odbora manifestacije Misterije iz Elča, tela zadužene za zaštitu, održavanje i proslavu ove manifestacije u skladu sa tradicijom. On objašnjava zašto je ova verska drama jedno od najvećih domaćih kulturnih bogatstava.

Šta čini Misteriju iz Elča jedinstvenom u Evropi?

Nekoliko karakteristika objašnjava ovu jedinstvenost. Volim da kažem da je Misterija jedina predstava koja neprekidno traje više od 500 godina, čime se ne mogu pohvaliti ni Šekspirovi komadi a ni brodvejski mjuzikli.

Štaviše, po Masipovim rečima, to je „najbolji postojeći i vidljivi dokument srednjovekovnog pozorišta”. Imamo bezbroj starih predstava, ali ne znamo kako su se one izvodile. Međutim, u Misteriji imamo i tekst i inscenaciju i, stoga, kao da putujemo kroz vremenski tunel koji nas vodi direktno u srednji vek.

Koju ulogu ima učesće naroda?

Misterija je poznata kao „Festa“, što je njena najbolja definicija: fešta koja uključuje čitavo stanovništvo. Iako se održava svakog 14. i 15. avgusta ona zahteva kontinuirani rad velikog broja volontera tokom cele godine. Pozorišta u srednjem veku nisu postojala; zato se, pored religioznog karaktera, predstava odvija u bazilici Santa Maria, gde scenski majstori ručno rade sa rekvizitima, prateći vekovnu tradiciju. Štaviše, u timu učestvuju, između ostalih, frizeri i krojači koji likovima daju njihov pravi izgled, kao i električari i monter; ukupno, skoro 300 ljudi daje život ovoj verskoj drami koju izvode pevači kapele i horske škole nazvane Escolania Misterije.

Naravno, Misterija ne bi imala smisla bez publike. Dva uzastopna dana meštani i posetioci ne samo da prate aktivnosti koji prethode izvođenju, već se i okupljaju na klupama i galerijama bazilike da bi prisustvovali inscenaciji. Uprkos savršenom poznavanju zapleta, drama ih oduševljava iz godine u godinu.

Da li su deca suštinski deo Misterije?

Deca su uvek bila neophodna u ovoj predstavi koja se peva. Trebalo bi imati na umu da žene nisu smele da učestvuju u srednjovekovnim predstavama, pa su zato, kada su postojali ženski likovi, takve uloge preuzimala deca zbog visokih tonova svojih glasova. Ta tradicija je živa do danas.

Selekcija je veoma stroga po pitanju vokalnog umeća pevača, a deca sa oduševljenjem prihvataju zadatke koji im se dodeljuju. Zbog karakteristika predstave, jedan od

najupadljivijih izazova sa kojima se deca suočavaju je „Prova de l'Angel“, ceremonijal koji služi da se utvrdi da li imaju vrtoglavicu kada silaze sa 25 metara visoke kupole u Araceli kao i Magrana, visinski elementi scenske mašinerije.

Kakva osećanja predstava izaziva kod publike?

Osećanja su različita kod različitih ljudi. Ne smemo zaboraviti da je Misterija religiozni pozorišni komad o smrti Device Marije i njenom uznesenju na nebo dušom i telom, a to je tema koja izaziva duboke emocije među vernicima. Međutim, vera nije neophodna za uživanje u Tajni. Ima gledalaca koji se, opčinjeni prvim iskustvom, vraćaju po drugi put i osećaju se kao da prisustvuju sasvim drugoj predstavi. I to ne čudi, jer se scenski prostor razlikuje u zavisnosti od mesta koje zauzimate u bazilici: kompozicija scene, pogled na likove, svetlo i muzika se doživljavaju različito, ali uvek ostaju spektakularni i moćni. Svako iskustvo je jedinstveno. Ovome se mora dodati i svest o pripremi predstave koja zahteva požrtvovan rad zajednice koja baštini ovu tradiciju od svojih roditelja i deda, zajednice kojoj se pridružuju jer je osećaju svojom. Ta strast za postizanjem zajedničkog cilja jasno se vidi i izaziva jake emocije kod svih prisutnih.

Šta Misterija znači za grad Elče?

Misterija nastavlja da se izvodi 14. i 15. avgusta svake godine jer je to festival posebnog značaja . I ništa više ne ujedinjuje grad od njegovih svečanosti: svaki stanovnik se poistovećuje sa ovim svečanostima.

Za razliku od drugih srednjovekovnih „misterija“, ona iz Elčea je bila ta koja je najbolje uspela da okupi stanovništvo da je proslavlja u sadašnjosti a ne samo da se seća; a upravo je jačanje tog simboličkog i identitetskog karaktera omogućila da Misterije potraju tokom vremena, dok su drugi festivali nestali.

U stvari, proglašenje Misterije iz Elča za nematerijalnu baštinu čovečanstva od strane UNESCO-a dokazalo je da njeno očuvanje povezano sa narodom Elčea, zbog čega njegovi stanovnici nastavljaju da udružuju svoje napore kako bi mogla da opstane i da živi zauvek.